

En umma som räknar med månen

Abu Bakr ibn Abi Shaybah berättade för oss; Ghundar berättade för oss, från Shu‘bah. Och Muhammad ibn al-Muthanna och Ibn Bashshar berättade för oss; Ibn al-Muthanna sade: Muhammad ibn Ja‘far berättade för oss; Shu‘bah berättade för oss, från al-Aswad ibn Qays, som sade: Jag hörde Sa‘id ibn Amr ibn Sa‘id säga att han hörde Ibn Omar – må Allah vara nöjd med dem båda – berätta från Profeten ﷺ, att han sade:

‘Vi är en analfabetisk ummah; vi skriver inte och vi räknar inte. Månaden är så här, och så här, och så här’ – och han böjde in tummen vid den tredje – ‘och månaden är så här, och så här, och så här.’

Det vill säga: fulla trettio.”

[Återberättad av Imam Muslim]

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، وَابْنُ بَشَّارٍ قَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ، قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ عَمْرٍو بْنَ سَعِيدٍ، أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَمْرٍو، - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ” إِنَّا أُمَّةٌ أُمِّيَّةٌ لَا نَكْتُبُ وَلَا نَحْسُبُ الشَّهْرَ هَكَذَا وَهَكَذَا - وَعَقَدَ الْإِبْهَامَ فِي الثَّلَاثَةِ - وَالشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا ” . يَعْنِي تَمَامَ ثَلَاثِينَ .

Förklaring av hadithen

Hadithen återges genom flera starka isnad-vägar som möts hos Shu'ba, vidare via al-Aswad b. Qays, Sa'id b. Amr b. Sa'id och slutligen Abd Allah b. Omar. Profeten ﷺ säger:

"Vi är en analfabetisk umma; vi skriver inte och vi räknar inte. Månaden är så här, så här och så här" – och han böjde in tummen vid den tredje – "och månaden är så här, så här och så här." Berättaren förklarar: *"Det vill säga fulla trettio."*

Hadithen är en av de mest centrala texterna för förståelsen av islams månbaseerade tideräkning. Den förenar profetisk pedagogik, juridisk tydlighet och en språklig stil som gör abstrakta principer konkreta.

Teologisk analys

1. "Vi är en analfabetisk umma" – vad betyder det?

Profeten ﷺ säger: *"Inna ummatun ummiyya"* – "Vi är en analfabetisk umma."

De klassiska lärda förklarar att detta inte är en värdering, utan en **beskrivning av den tidens samhälle:**

- majoriteten kunde varken läsa eller skriva,
- avancerade astronomiska beräkningar var inte tillgängliga,
- shari'a skulle vara **universell och praktiskt tillämpbar** för alla.

al-Nawawi betonar att uttrycket inte betyder att umman ska förbli okunnig, utan att **lagstiftningen inte bygger på avancerad beräkning**, utan på något alla kan göra: att se månen.

2. Shari'a bygger på observation, inte beräkning

Profeten ﷺ säger att månaden är:

- trettio dagar (tre fulla "tiotal"),
- eller tjugonio dagar (när tummen böjs in).

Detta är en fysisk demonstration av att månaden varierar.

Ibn Hajar förklarar att gesten är en profetisk metod för att göra abstrakt kunskap konkret. **al-Qurtubi** kopplar detta till Koranens ord om att månen är satt som tecken för tideräkning (10:5).

Teologiskt visar detta att islams tideräkning är:

- **empirisk** (baserad på observation),
- **universell** (tillgänglig för alla samhällen),
- **praktisk** (kräver ingen teknisk expertis).

3. Varför nämner Profeten ﷺ att umman inte räknar?

De klassiska lärda förklarar att detta är en **rättslig princip**, inte en begränsning:

- Shari‘a knyter fastans början och slut till **synlig observation**, inte till matematiska beräkningar.
- Detta gör lagen tillgänglig för alla, oavsett tid, plats eller teknisk nivå.

Ibn Hajar betonar att detta är en av de tydligaste texterna som visar att beräkning inte ersätter observation i fastans regler.

4. Månaden kan vara 29 eller 30 dagar

Profetens ﷺ gest – att böja in tummen – visar att:

- ibland är månaden 29 dagar,
- ibland är den 30 dagar.

Detta är en **kosmisk realitet**, inte en juridisk konstruktion.

al-Nawawi skriver att detta lär umman att inte förutsätta en fast månadslängd, utan att alltid förlita sig på observation.

Språklig analys av nyckeluttryck

1. "أُمَّةٌ أُمِّيَّةٌ" – "en analfabetisk umma"

- *ummi* betyder "utan bokkunskap".
- Det syftar på att umman inte är beroende av skrift eller beräkning för sin dyrkan.

Språkligt är det en beskrivning, inte en värdering.

2. "لَا نَكْتُبُ وَلَا نَحْسُبُ" - "vi skriver inte och vi räknar inte"

- *naktub* = skriva,
- *nahsub* = räkna, beräkna.

Språkligt uttrycker detta att shari'a inte bygger på tekniska metoder.

3. "الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا"

- *hakadha* = "så här", en demonstrativ gest.
- Profeten ﷺ använder kroppsspråk för att visa månadens längd.

Språkligt är detta en **deiktisk konstruktion** - betydelsen förmedlas genom gesten.

4. "وَعَقَدَ الإِبْهَامَ فِي الثَّلَاثَةِ" - "han böjde in tummen vid den tredje"

- *'aqada* betyder att knyta, böja, foga samman.
- Här betyder det att han böjde in tummen för att visa att den tredje "tio-dagen" ibland saknas.

Språkligt är detta en visuell markör för 29 dagar.

Syntes

Hadithen lär oss flera centrala principer:

1. Shari'a bygger på observation, inte beräkning.
2. Ramadan börjar och slutar med faktisk syn av nymånen.
3. Månaden kan vara 29 eller 30 dagar, och Profeten ﷺ illustrerar detta pedagogiskt.
4. Profetens ﷺ språk är både visuellt och juridiskt exakt, vilket gör hadithen lätt att memorera och tillämpa.
5. Klassiska lärda som al-Nawawi, Ibn Hajar och al-Qurtubi använder denna hadith som en huvudtext i diskussionen om månadsstart och fastans regler.

«[När synen styr tiden](#)»

[Analys av hadithen om fastans början och slut»](#)

- [Bönen gudomlig befallning](#)
- [Nationalismens Uppkomst i den Muslimska Världen](#)
- ['Awrah för män och kvinnor inom och utanför bön](#)
- [Bönen mellan befallning och uphöjelse](#)
- [Regeln om att be i Haram-kläder](#)
- [Att upphöja Allahs befallning är att be](#)
- [Förstå Koranen](#)
- [Lycka eller elände i nästa liv](#)
- [Frågor och svar angående ahl al-Kitabs Kött](#)
- [Rasism: Finns det en lösning?](#)